

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

אזור ההליכות

המארה והאורה ביהדות | מו"ר הרב"ג רצון ערוסי שליט"א

**המרכז העולמי
למשפט התורה**

**בית הדין
לדיני ממונות**

**ארגון
"אשת חיל"**

**כולל
להכשרת דינים**

**שבתות עיון
ירחי כלה
וישיבות ר"ח**

**הוצאת ספרים
מכון משה**

**אתר
"נצה ישראל"**

העלון מוקדש

**ר' חיים ב"ר שמואל
חפצי הלוי נ"צ
נדבת המשפחה**

זאת הוא הושפע לרעה מאנשי סדום. שהרי הוא הציע את בנותיו לאנשי סדום במקום האורחים. ו"מתוך שבחו של האיש [לוט] באנו לדי גנותו. שהיה טורח מאד על אכסניא שלו להציל אותם מפני שבאו בצל קורתו. אבל שיפיים אנשי העיר בהפקר בנותיו אין זה כי אם רוע לב... בנוהג שבועול אדם מוסר עצמו על בנותיו ועל אשתו ייהרג או נהרג. וזה מוסר בנותיו להתעולל בהן?!" (רמב"ם). ואפשר שאם החברה הסדומית היתה אי שם בעולם, ה' לא היה משחיתה ואת אדמתה. אבל חברה סדומית זו היתה בארץ קודש, והיא היתה עלולה למנוע את מימוש ייעודנו שניהיה עם קודש בארץ הקודש. ולכן ה' השחיתה כדי שנוכח זאת לעד, שנוכח שאינה סובלת אנשי תועבות רעים לשמים ולבריות וכך נשמור על קדושתנו ועל קדושת ארצנו (עיי' רמב"ם בראשית יט, ה, ויקרא יח, כה).

הכנסת אורחים בהלכה היהודית

ואמנם היהדות השכיחה לקבל את תורת אברהם אבינו כתורת העם לדורות: אבינו עשה של דבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים ולהוציא המת ולהכניס הכלה, וללות האורחים... ואילו גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור. אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם, הרי הן בכלל, ואהבת לרעך כמוך. כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחרים בתורה ובמצוות. שכר הלוויה [=של האורחים] מרובה מן הכל. והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה. מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלווה אותן, וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכניה. שנאמר וירא והנה שלשה אנשים. ולווייה יוטר מהכנסתן" (רמב"ם אבלי ד, א-א).

ולכן היהדות כללה את הכנסת אורחים בכלל הדברים שאדם "אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקין קיימת לעולם הבא". וכן חז"ל קבעו (שבת 86) שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת שכניה, ולמדו זאת מן העובדה שאברהם היה בעיצומו של גילוי אלוהי, ובקש סליחה מהשכינה "ויאמר, א-ד-נ-י! אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך" עד שיכניס אורחים. ואף שכבר פירשנו לעיל שהוא פנה לכל אחד מהאורחים, בלשון אדנות. אבל "א שאדנות המאמר בדברי אברהם הוא שם ה' (שבועות לה, ב וכך פסק הרמב"ם יסודי התורה ו, ט).

אין פלא, שההלכה קבעה: "והאורח מברך ברכת המזון כדי שיברך לבעל הבית" (רמב"ם, ברכות ז, ב) "וכיצד מברכו? אומר: יהי רצון שלא תבוש בעולם הזה, ולא תכלם לעולם הבא" (שם ב, ז) כי ייעוד האדם הוא חיי העולם הבא, והכנסת אורחים, כחלק מגמ"ח. ביהדות, להבדיל מן הגויות, היא מכשיר למימוש ייעוד האדם, שהרי הקין קיימת למי שמכניס אורחים היא לעולם הבא.

החזיקה" (ספורנו). וכך באמת אירע. כשאותם אנשים הגיעו לסדום, היחיד שהפציר בהם להיות אורחיו היה לוט בן אחיו של אברהם, אשר מאברהם דודו למד להכניס אורחים, ואילו "אנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה. ויקראו אל לוט ויאמרו לו: איה האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם אלינו וגדעה אותם" - "במשכב זכר" (רש"י, רשב"ם, רמב"ם, מהר"ם, חזקוני) ואף שפירוש זה נראה כדרוש, אבל מהמשך המקראות נראה, שזה פשוטו של מקרא. וזה עולה מתגובתו של לוט. "ויצא אֵלֶיהֶם לוֹט הַפְּתִיחָה, וְהִדָּלָת, סָגַר אַחֲרָיו. וַיֹּאמֶר [לוט לאנשי סדום]: אֵל נָא אֲחֵי תִרְעוּ" [=להם לאורחים, רס"ג] "הֲנָה נָא לִי שְׁתֵּי בָנוֹת, אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אִישׁ אוֹצִיאָהָן נָא אֶתְּחַן אֲלֵיכֶם, וְעֲשֹׂה לָהֶן פְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם, רַק לֹאֲנָשִׁים הֵאל, אֵל תַּעֲשֹׂו דָבָר, כִּי עַל כֵּן בָּאוּ בָצֵל קִרְיָתִי". הרי שהציע להם משכב נשים במקום משכב זכר. אולם רד"ק פירש שאנשי סדום רצו להרוג את אורחיו לוט, כי אנשי סדום התנגדו עקרונות ומעשית להכנסת אורחים. ודבר זה היה ידוע ומפורסם, עד שאנשי סדום תמחו, כיצד אנשים זרים אלו לא יראו להיות אורחים בסדום. ובאמת שאנשים אלו, דחו את בקשת לוט שיהיו אורחיו (בעוד שזנעו לאברהם), ובתחילה נאמר: "ויאמרו [לוט] לא! כי ברחוב נליו!" ורק לאחר שלוש הפציר בהם, "ויפצרו בם מאד. ויסורו אליו ויבאו אל ביתו". לדעת הרמב"ם אנשי סדום התנגדו במחשבה תחילה להכנסת אורחים מתוך שיקולים שכליים. שחבל להם על ארצם המבורכת ומדינתם המתפתחת. שלא תהיה מקור משיכה לאנשים עניים, שיהיו נטל לחברה. וגם בשל הגאווה והשחצנות שהיו להם בגין הצלחתם.

היהדות והסדומיות הן תיזה ואנטי תיזה. היהדות היא עולם החסדים, שבו האדם עושה למען הוולת. והסדומיות היא עולם האדם כפטר, שבו האדם כפטר עושה רק למען עצמו, וגם החיים השיתופיים הם קיימים רק כשיש לפטר אינטרס בדבר. ולכן היהדות זקוקה לארץ קדושה כדי שבה תהיה חברה קדושה, שחיי חברה הם על בסיס של גמילות חסדים. כי האיש הגומל חסדים הוא איש מיוחד במידותיו הטובות. הוא ענו וישר. והוא מאמין בה'. והוא טוב לב ורחום וחנון. ואילו החברה האיגואיסטית חברה הם אינדיבידואליסטים, מתנשאים, כופרים, רעים לב ואכזרים. ולכן אנשי סדום דחו בעזות, בתקיפות את הצעת לוט. "ויאמרו, גש הלאת. ויאמרו האחד את האחר וישפטו שפטו. עתה נרע לך מהם (=יותר מהם. רס"ג). ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו לשבור הדלת".

בארץ הקודש רק חיי קודש, חברה סדומית היא חברה מושחתת והיא מסוגלת להשחית גם אדם טוב שנמצא בתוכם, ולכן אין לה מקום בארצנו הקדושה. הנה לוט בן אחי אברהם שחונן מקטנתו להכנסת אורחים, והוא דבק במידה טובה זו, בכל

אחת מהליכות עמנו המופלאות אותה ירשנו מאברהם אבינו היא הכנסת אורחים, והיא מתוארת בפרשה. בעיצומו של מראה נבואה, "ויצא אֵלִי [=אל אברהם] ה' בִּלְגָלִי מִקְרָא" אברהם עסק בהכנסת אורחים. לפי הרמב"ם במראה הנבואה, ולפי הרמב"ם בפועל ממש.

אברהם אבינו מכניס אורחים

אי אפשר שלא להתפעל מאברהם אבינו כמכניס אורחים. הוא מתואר כמי שמשתוקק להכניס אורחים. משעה שהוא הבחין בשלושה אנשים אורחים מודמנים ולא מוזמנים, הוא רץ לקראתם, והפציר בהם להיות אורחיו, "וקראם כולם אדונים. ולגדול שבהם אמר: אל תעבור. וכיון שלא יעבור הוא. יעמדו חביריו עמו" (רש"י). ורמב"ם סבור, שהפצרותיו של אברהם לשלושה אנשים שיהיו אורחיו, היו הפצרות אישיות. "וירץ לקראתם בטרם יקרכו לדבר עמו מפתח האהל, התחיל מן הפתח לרוץ לכבודם. כי הוריות לדבר יורה על חשיבותו בעיני המוזרזו אלי" (ספורנו). אברהם השתחוה לאותם אנשים שרצה שיהיו אורחיו, והציע להם לרחוץ רגליהם ולסעוד את לבם. וכשנענו לבקשתו, "וַיִּמְהַר אֲבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל שְׂרָה וַיֹּאמֶר: מִהֲרִי שְׁלֵשׁ סָאִים קֶמַח סֵלֶת לֹאֲשִׁי וְעֲשֵׂה גֻזַּת. וְאֶל הַבָּקָר רֵץ אֲבְרָהָם וַיִּשָּׂח בֶּן בָּקָר בֶּן שְׁבַע וַיִּתֵּן אֶל הַנַּעַר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ. וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחֵלֶב וְכֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִימָה וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ... וכשנסתתים האירוח, "וַיִּקְמְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים... וַאֲבְרָהָם הֵלֵךְ עִמָּם לְשָׂלָלָם". כי כן דרך אדם ללות אדם האורח הבא אליו כשיפרד ממנו. לפיכך נכתב, שילמד אדם ממנו דרך ארץ" (רד"ק).

יהדות וסדומיות

דומה שדברי הרד"ק מסלקים תמימה שכל קורא היה תמימה בה. על שום מה התורה תיארה תיאור פרטני למדי את הכנסת האורחים שאברהם עשה? כלום רק כדי לספר בשבחיו? והרד"ק פירש, שהתיאור על התנהגותו של אברהם נועד ללמד לכל אדם דרך ארץ, כלומר שבפנינו תיאור מתורת חייו של אברהם, שהיא ראשיתה של תורת היהדות. ולכן התורה הסמיכה להכנסת האורחים של אברהם, שאורחיו שמו פניהם לסדום. ולא בכדי. כי סדום זו, שה' עמד להשחיתה בשל רשעת אנשיה, היא אנטי תיזה של תורת אברהם. ואם כי כונת התורה בתיאור את אברהם כמכניס אורחים לא רק להשוותו לדור המבול ולדור הפלגה שקדמו לו, אלא גם לאנשי סדום, ולהציגו כאנטי תיזה לבני אדם איגואיסטים, רשעים. "וישקפו... על פני סדום, שהיה היפך ביתו של אברהם. כמו שהעיד הנביא, באמרו: הנה זה עון סדום אחותך, גאון שבעת לחם ושלות השקט היה לה ולבנותיה. ויד עני ואביון לא

מארי שמעון דהבאני (זהבי) זצ"ל

במלאת שנתיים לפטירתו של מארי שמעון דהבאני ממעתיקי השמועה, ששימש כמארי בבית הכנסת יד הרמב"ם בקרית אונו, ראינו צורך להעלות כמה דברים מתוך מאמרו של אדם בן-נון "זיכרון להולכים" שנכתב מייד לאחר הפטירה

נבקש לבית עולמו בכ"ג במרחשוון ה'תשע"ז

למארי שמעון דהבאני התוודעתי במסגרת חיפוש אחר זקנים יוצאי ע"ת צנעא כדי לבדוק איתם את מסורות הקריאה במקרא ובלשון חכמים שנהגו הלכה למעשה בע"ת צנעא (ובכלל זה כל חילופי "חלק הדקדוק" ו"מסורת מדויקת"). פגישתנו הראשונה התקיימה בבית הכנסת "יד הרמב"ם" בקרית-אונו לאחר תפילת ערבית.

למותר לציין שכמו שאר זקני תימן שאיתם למדתי, גם מארי שמעון דהבאני לא הרשה שאקרא לו "מארי", וכלשוננו: "לא תפון תקול ל' מארי'" (=אל תהיה קורא לי מארי). את פגישתנו הראשונה סייענו כשמארי שמעון שואל: "אתה סומך עליי? אולי אני מטעה אותך? אני אומר לך מה שלמדתי... אחרים למדו אחרת...".

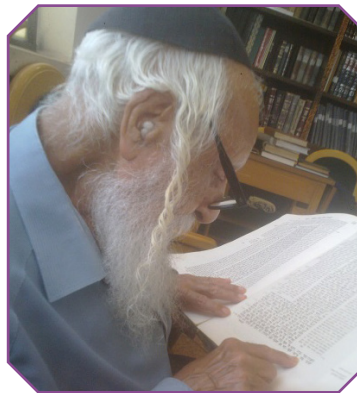
לימודיו בתימן

את תחילת לימודו התחיל מארי שמעון אצל מארי (אברהם) בטינה שהיה מלמד את הילדים הקטנים את אותיות האל"ף-ב"ת ואת תחילת הקריאה. לאחר מכן למד מארי שמעון מקרא, תרגום ותפסיר אצל מארי יחיא גיאת שאותו העריך מאוד, ולא פעם אמר לי שאף פעם לא ראה כמותו. בערך בגיל שתים עשרה החל מארי שמעון ללמוד בבית מדרשו של מארי יחיא

נסים מנצורה שם לימדו גם את מלאכת הכתיבה. אף בערבים הצטרף מארי שמעון לשיעורי מארי יחיא נסים שבהם לימד את התלמידים הבוגרים - בכל יום גמרא, ובימי חמישי מדרש תנחומא.

מארי שמעון הדגיש לי כמה פעמים שהוא לא למד אצל מארי יחיא קאפח בימי השבוע אלא רק בלילות שבת, כשהצטרף ללומדי המשנה באחד מחדרי ביתו מהשעה שתיים בלילה. לשאלתי מה הניע אותו כליד ללכת בלילות שבת ללמוד משנה בבית מדרשו של היישי, ענה לי שכידוע בבית מדרשו של מארי יחיא קאפח קראו את המשנה בתחילה על פי התור, אבל "אנחנו קטנים, לא נתנו לנו בתור אלא מי שהוא חריף - תופס". נוגה זה של תפיסת התורה המריץ את הילדים החריפים להשתתף בלימוד.

כידוע, בשנים שלפני העלייה הגדולה לארץ ישראל רוב בתי הכנסת בצנעא היו סגורים בשעות הבוקר, לרבות שני בתי הכנסת המרכזיים - בית הכנסת בית צאלח ובית הכנסת בית אלשיך - שבבעבר היו בהם "ישיבות" בשעות הבוקר. רק בשני בתי כנסת עדיין התקיימו מעין ישיבות בשנים האחרונות: בבית אלשרעבי ובבית אלאוסטא - בכל אחד מהם מתכונת הלימוד הייתה שונה ומטבע הדברים גם אופי הלימודים

התנתנו ועבודתו

מארי שמעון עסק במסחר. בדרך כלל הסחורה שמכר כללה בגדים לנשות הגויים ולילדותיהם. ביום רביעי אחר הצהריים היו יוצאים מצנעא עם חמור עמוס בסחורה (ולפעמים עם שני חמורים) וחונים בכפר לולנה שם היו מעט יהודים. בלולנה היו המארחים נותנים להם לשתות לֶפֶן קר. בבוקר היו ממשיכים לֶפֶיירה פֻּצָאן שם התקיים השוק השבועי הנקרא "סוק אל'מים" (=שוק של יום חמישי).

בעיירה זו לא גרו יהודים בכלל, והגויים בשוק היו רשעים וגנבים, ומארי שמעון הדגיש שהוא היה צריך להיות חכם ולשים לב שלא ירמו אותו. מארי שמעון עסק מעט לפרנסתו כסופר. לדבריו, כבר בתימן התחיל לכתוב ספרי תורה, אבל לא בצורה רצינית ומסודרת. גם בארץ כמעט שלא עסק בכתיבת ספרי תורה. מארי שמעון סיפר שמארי יחיא אלאביץ' היה בודק את האדם שהתעתד להיות סופר. הבדיקה הייתה לא רק בצורת הכתב אלא גם אם האדם ראוי והגון לשמש כסופר סת"ם. כידוע, כשהיה מלמד מארי יחיא נסים מנצורה את תלמידיו כתיבה, הוא היה נותן להם להעתיק ספרים. הרב יחיא קאפח, שהיה תר ומחפש אחר כתבי יד עתיקים, הסתייע בתלמידי מארי יחיא נסים מנצורה ככוח עזר בהערכת כתבי יד עתיקים. מארי שמעון סיפר לי שכתלמידים הם תיקנו גם ספרי תורה שהגיעו למארי יחיא נסים. פעם אחת הגיע מבית אלאוסטא ספר תורה שהיו חסרות בו המילים "לעני כל ישראל" בסיום התורה. נראה שלפני שהכניסו את ספר התורה השאירו את המילים האלה כדי לכבד את בעל הספר שישלים אותן (דבר שלא היה כתיבה בתמון), וכנראה שכחו להשלים. מארי שמעון סיפר שהוא ראה את ספר התורה הזה, והספר היה ישן עד שכבר הכתב פֶּתֶנְקָה

(כלומר הדיו מתקלפת). להערכתו כמעט חמישים שנה עברו מאז שנכתב ספר התורה עד שהבחינו בחסרון המילים האלה. לדבריו, הדבר נובע מהכמות העצומה של ספרי התורה בבית הכנסת בית אלאוסטא, שהיו בו ארבעה היכלות מלאים. לפיכך, היו עוברות עשרות שנים עד שהיה מגיע תורו של ספר תורה להיקרא בציבור.

לימודיו בבית הכנסת "יד הרמב"ם" בקרית-אונו

לאחר שנפגשתי עם מארי שמעון דהבאני לראשונה, התחלתי להשתתף באופן קבוע בשיעורי הבוקר של הזקנים בבית הכנסת "יד הרמב"ם" בקרית-אונו. מדי בוקר התאספו לשם כמה זקנים ולמדו במשך כשעתיים גמרא. בתקופתי מוסר השיעור היה מארי שמעון, ולמדנו שם על הסדר את כל המסכתות האלה: כתובות, בבא בתרא, חגיגה וסנהדרין. אולם כל שנה כחודש לפני פורים עשינו הפסקה במסכת שאותה למדנו והתחלנו ללמוד את מסכת מגילה ולאחריה מייד המשכנו למסכת פסחים. לאחר מכן חזרנו למסכת שבת עסקנו לפני כן. כך נהגו גם עם המסכתות ראש השנה ויומא שהתחלנו ללמוד בהן כחודש לפני החגים.

כשהגענו למשנה כבר היו מוכנים לפנינו ספרי שישה סדרי משנה עם פירוש הרמב"ם (מהדורת הר"י קאפח) שהיה מכין בעבורנו מבעוד מועד שלמה מלמד (מועלם) ז"ל. קראנו את המשנה כולנו יחד מתוך מהדורה זו ולאחר מכן חזר מארי שמעון על המשנה וקרא את פירוש הרמב"ם. אחר כך חזרו לספר הגמרא ומשם קרא מארי שמעון את פירוש רש"י. באחת ההזדמנויות אמר לי: "רש"י יפרש את המילים, אבל הרמב"ם יִקְרֹשׁ את המשנה קראש". כלומר למשנה יש מעטפת לא ברורה, והרמב"ם מקלף אותה כמו שמקלפים קליפה. שיעורי הזקנים ריתקו אותי מאז ומעולם. מלבד

התורה שניתן ללמוד מהם, ניתן לספוג בשיעור הרבה אמונה, ביטחון, יראת שמים, מידות ומוסר. גם מקומם של חוויות, אנקדוטות ומעשיות מחיי היהודים בתימן לא חסרו בשיעור. אציין דוגמה אחת קטנה:

הגמרא בפסחים (דף ג ע"ב) מספרת על ארמי אחד שהיה עולה לירושלים ואוכל פסחים, ואחר כך היה מספר לאנשים שהוא מצליח לאכול פסחים למרות האיסור "כל בן נכר לא יאכל בו" (שמות יב, מג). אמר לו רבי יהודה בן בתירא, האם הביאו לך מהאליה (האסורה באכילה)? אמר לו: לא. אמר לו רבי יהודה: כשתלך לשם תדרוש מהאליה, וכך הוא עשה. וכששמעו את בקשתו "המזורה" בדקו אחריו וגילו שהוא ארמי וכו'.

מארי שמעון ציין שעניין זה של שליח המעביר מסר בעוד שהוא אינו יודע שהמסר שהוא מעביר משמש נגדו היה נהוג בתימן. כשילד הפריע בבית היו ההורים אומרים לילד שילך למארי ויאמר לו "אַרְבּוּט (או אַרְבּוּט) אֶלְרֶסוּל", כלומר קשור (או קָשֶׁר) את השליל [הילד] ועכב אותו לאחר סיום הלימודים כעונש. הילד היה משגן כל הדרך את המילים שהתבקש לומר למארי, והוא אינו יודע מה משמעותן.

לפני מנחה למדנו מדרש הגדול וביום חמישי מדרש רבה. פעם אחת לאחר הלימוד אמר לי מארי שמעון:

המשך בעמ' 3

הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי,
אביעד רצהבי, שמואל חמדי,
אריאל פרחי, נועם עוזרי.

חברי
המערכת:

כתובת לתרומות
למשך הפצת העלון:
ת.ד 5042 נתניה

טל': 03-5340819 פקס: 03-5343658
דוא"ל: orhafichot@gmail.com
מספר המערכת בספרייה הלאומית: 2789255

איך מגיעים לסיפוק בעבודת ה' | מאת ר' חגי צדוק - יועץ נישואין ופסיכותרפיה

galx.co.il/gz

הדרך הנכונה בעבודת ה'

עתה עולה השאלה: היאך נגיע לאותו סיפוק ושמחה המצויה בתורה, כמו שמעידה היא עצמה? כדי להבין זאת, נביא דוגמא מתובנה עמוקה של ויקטור פרנקל. הוא היה במחנות ההשמדה בתקופת השואה. אנו מבינים את הייאוש הצפוי לאדם המצוי שם. אך למרות זאת, הוא מספר, היה משהו שהחזיק אותו, ונתן לו כוח לשאת את כל הסבל - רגשותיו כלפי אשתו, ש'רק בשביל זה, שווה לי לשאת את כל הסבל הזה! והוא לא ידע אם היא בכלל חיה, והיכן!... איך זה עובד?

כאשר אדם חש משמעות בחייו, מבין מדוע ולמה, מהי מטרותיו, ובעיקר: צועד לקראתה, ופועל למענה, הרי שכל מעשיו, אינם 'מעשה קוף', אלא **מעשים תכליתיים בעלי משמעות**. זה נותן את תחושת הסיפוק בחיים! עיקרון זה, הוא בעצם המצוי מאחורי המצווה לעבוד את ה' בשמחה. השמחה נובעת, מתוך המשמעות של המצוות בחייו. הא כיצד?

כאן יש שתי משמעויות חשובות:

א. ר' אברהם בן הרמב"ם, בספרו המספיק לעובדי ה', מעיר את הנקודה הזו, של החשיבות להבנת מטרת המצווה. רבנו הרמב"ם מלא מכך, וכן אצל הרבה מחכמי ישראל. הנה למשל, כאשר אדם נכנס לביתו, מבט על המזוזה, ומבין את המסר שלה כלפיו - היא באה להעיר ולהזכיר את 'יחוד ה' ומצוותיו, כאשר נכנס לביתו, לחדרו, למשרדו. האדם מבין את המשמעות של המצווה בעבורו, הוא מפנים זאת אל לבו, ומרגיש יותר קרבה אל הבורא! כאשר מבין כיצד התפילה מקרבת אתו יותר אל הבורא, מעניקה לו יותר תחושות רוחניות ורוגע, כאשר הוא מבין כיצד האיסור של לשון הרע חשוב לבניית חברה מתוקנת ומחוברת, וכך בכל מצוות ה' שהאדם יכול להבין את מטרותיו. כאשר האדם חי בצורה כזו, **הרי שאין התורה משאוי, אלא נושאת!**

ב. אם ישים האדם לבו לכך, שבעצם כל מצווה שהוא מקיים, הוא מקיים רצון ה', ומתוך הבנה והכרה בגדלותו ואהבתו של המצווה עליו, כך ברובד הפשוט ביותר, הוא יחוש התרוממות רוח, ושמחה.

מה בפועל?

עתה, נותר לנו לתרגם זאת לשפת המעשה. נכון הדבר שאי אפשר ברגע להפוך לאדם שחי את אותה משמעות מדוברת, אך אנו אפשר לבנות זאת בהדרגה ובנעימות. אפשר לקבל על עצמנו, שפעם ביום יומיים, נקיים מצווה אחת בלבד, מתוך עירנות למשמעותה, ואז וזכרון המצווה בה, והשמחה בעשיית הציווי. להתחיל בקטן, ולאט לאט, לחיות יותר את משמעות המצוות.

תם ולא נשלם

לעת עתה ציינו רק את המעשים והפרטים שהיו זמינים לי כרגע ברישומי ובהקלטותיי. למעשה יש בידי עוד חומר רב מאוד על העיר צנעא בכלל (על מנהגיה, על תושביה ורביה, על בתי הכנסת שלה ועל המחלוקות שידעה) ועל חייו של מארי שמעון בפרט. אולם שמיעת מאות ההקלטות וריכוז החומר הסיפורי וההיסטורי דורשים זמן רב, ועוד חזון למועד.

לשמור את האדם מלחטוא. ואם אנו רואים שהתוצאה המושגת הפוכה, כנראה אין זו יראת שמים שאליה כיוונו חז"ל... זו מן בכואה של יראה. זו חרדתיות שבנפשו של אדם. ממש כאותו הנוטל ידיו שוב ושוב, או החוזר על מילות ק"ש, שכמו שהעיר הר' וולבה זצ"ל (פסיכיאטריה ודת. "הרפואה" סיון תשמ"ז) ב"ח קרית צאצא ע"ש לניאדו) שישנם החושבים זאת מעשה צדיקות, אך זה אינו. מדובר בעצם על ocd, (הפרעה טורדנית כפייתית). אין ספק שעבודת ה' מתוך חרדה ולחץ, אינה מביאה לסיפוק, לשמחה. אז מה כן נכון? מהו המבט הנכון בעבודת ה', והדרך לסיפוק בעבודת ה'? האם בכלל יש דרך כזו?

הרגשות של עובד ה' באמת

הבה נבדוק קודם מה הקב"ה, נותן התורה רוצה שנגיש. הנה לשון רבנו (ה' שבת פ"ב ה"ג) "הא למדת, שאין משפטי התורה נקמה בעולם, אלא רחמים וחסד ושלוש בעולם". ברור אם כן, שמי שמקיים מצוות ולא מרגיש בעשייתם רחמים וחסד ושלוש, אינו עובד את ה' כרצון ה'! המרגיש חרדה תמידית, לחץ תמידי, סיבב מצוות ה', אין זו תורת ה' כצורתה, אלא תורת ה' בדרכו של אותו אדם!

באותו קו הולך רבנו גם בסוף הל' סוכה, שם מדבר על חשיבות השמחה בעשיית המצוות. עד כדי כך סובר רבנו שזה חשוב, עד שמי שלא עובד משמחה 'ראוי להיפגע ממנו'!!

העובד ללא שמחה

וכאן אנו תמהים, מדוע ראתה תורה להעניש את מי שלא מרגיש שמחה בעשיית המצוות? וכי מה אכפת לנו מכך, אדרבה, הלחץ הרבה עד כדי חרדה בעשיית המצוות, סביר שישמר יותר בעשייתו? נראה לומר שתי סיבות בדבר.

א. דווקא הלחץ המוגזם מוליד פגיעה בעשיית המצוות. לעיתים, אדם כזה עסוק בפרטים הקטנים, עד שמפספס את החשובים. מה שמחיש זאת, הנה למשל מקרהו של אדם שסבל מחרדה שמא אינו נקי לתפילה. לפעמים יכול היה להיות עסוק בניקיונו זמן רב, עד שעובר זמן ק"ש, זמן תפילה. אלו מצוות דאורייתא, שאדם עובר עליהם, מתוך חרדה. זו לא יראת שמים.

נוסף על כך, אין ספק שזה מוריד את חשקו בעשיית המצוות. סביר להניח, שאין זה מעורר עשיית מצוות... **ב.** אדם המקיים המצוות בעצב, כמשהו ש'צריך' בלבד, ואינו שמח בכך, הריהו מעוות את תורת ה'! הוא מעוות את הדבר האדיר שמעצב את חייו, שכמו שנראה בהמשך, בונה את אושרו ושמחתו! האין עיוות זה בגדר חילול ה'? הוא הופך דבר כה מיוחד, לדבר מציק ולא נעים! לכן, ראוי להיפגע ממנו.

מהי הדרך הנכונה בעבודת ה'

אם נתאר את חייו של עובד ה', איך זה נראה, איך הוא מרגיש, כיצד נתאר זאת? עול לא נעים, לחץ, או שמא שמחה ואושר? סביר שנאמר שמחה ואושר, אך כיצד זה מתבטא עם יראת שמים, האין זו תחושה לא נעימה?

הבה ניקח דוגמא מאדם שפגשתי לא מזמן. אדם זה, חווה קשיים רציניים בחייו, ודי מהר, הוברר שיש לו קושי ויחסים מורכבים עם אמו. נראה, שמצב זה השליך על חייו בצורה קשה. מדובר באדם בוגר, משיכיל, אינטליגנט, ו.רווק - הרבה בהשפעת יחסיו עם אמו.

אמו, מקפידה מאוד על עניינים הקשורים במצוות. ואת זה החדידה בילדיה. אביא דוגמא אחת בסיפורו, ושפטו אתם את הדברים.

עוד בהיותו בגילאי העשרה המאוחרים, בלכתם ברחוב, אהה אמו מהזירה אותו לא להביט ימינה, ועכשיו לא לשמאל, כי יש שם מראות 'לא ראויים'. גם בשיחותיה עמי, היתה מאוד חרדה לגיהנם שיירש בנה... מה אפשר לומר? לא צודקת? האין חשש איסור להביט לאותם מקומות? האין שכר ועונש? אבל לפני התשובות, הבה נראה מה עוד היה שם.

כשהעמקנו לראות מה קורה שם, התברר, שהוא חווה את זה, כמו את כל התנהלותה מולו, כשליטה בחייו, כרצון 'להעתק הדבק', שכפול של אמו. ללא כל אינדיבידואליות. בני אדם, במהלך גיל ההתבגרות, עוברים תהליך של ניתוק מסוים מהוריהם, ובניית האינדיבידואל שלהם (שאנב, תופעת ההתמרדות בגיל ההתבגרות, קשורה לזה). הוא, במובן מסוים, 'לא התבגר', עד אמצע שנות העשרים שלו, שאז החל לבנות את האינדיבידואל שלו.

ההתנהלות שהוכרנו קודם, של האם מול הבן, אף היא חלק מאותו חיכוך דוב, שנובע ללא ספק מדאגה ואהבה, אך חונק כל ביטוי עצמי.

לאן זה הוביל אותו? הוא פשוט החל להסתייג מהדתי. מבחינתו, זה מה שמייצגת אמו, והוא הרי לא רוצה להיות שכפול שלה, ולכן, הוא החל לשנוא את מה ש'חנק' אותו.

עתה נשאל שוב, האם דרכה, דרך שללא ספק מושפעת מיראת העונש, אין ספק גם שהיא מונעת מדאגה. האין דרכה נכונה? כאן, עלינו להבדיל בין יראת שמים, לחרדה.

מהי יראת שמים?

חשוב שנוכח את מטרת היראה, כמו שאומר הרמב"ם בפירושו, על מה שאמרנו באבות (פ"א מ"ג), "ויהי מורא שמים עליכם... ואמרו חכמים, עבוד מאהבה עבוד מיראה. ואמרו, האוהב לא יניח את הציווי, וחירא לא יעבוד על האזהרה, הרי ליראה תפקיד גדול במצוות וכו'". הגדיר רבינו מהו תפקיד היראה, היראה, מטרתה

המשך מעמ' 2

"המדרש הוא טעים כמו סוכר, אבל הגמרא צריכה הרבה עבודה...". בין מנחה לערבית קראנו כל יום שְׁנֵי מזמורי תהילים על הסדר (במקום שני המזמורים הקבועים: מזמור לדוד וכו' משכיל לדוד וכו'), וכל כמה חודשים התחלנו סבב חדש של ספר התהילים. לאחר ערבית למדנו משנה תורה להרמב"ם. כמובן שכל השיעורים הללו הוקלטו והונצחו.

עיקר לימודי הפרטיים עם מארי שמעון היו לאחר שיעור הזקנים. היינו נשארים לבדנו בבית הכנסת ואז

העלון מוקדש

ר' חיים ב"ר שמואל

חמדי חלי נע"ג

נדבת המשפחה

השפחה במענה
ברכת לידית

רבי משה כהן- עראקי ומשפחתו הי"ו
לרגל נישואי הבן שגב יצ"ו
יזכו לבניין בית נאמן בישראל
מערכת אור הליכות

החלה הרשמה לידתי בלה חורף בחנוכה
לפרטים: מוטי צאזום 052-9426613

עדיין לא הצטרפתם?

קבוצות הוותיקות של הליכות עם ישראל ומכון משה"ה, אשר כבר שנתיים, שמאות חברים מקבלים מידי יום ויום, הלכה וימית בהקלטה מפי מו"ר, עידכונים חשובים, וידעיות שוטפות על הנעשה ונשמע בקהילות, הצטרף גם אתה לחבורה של מצווה בשליחת הודעה ל: 052-5467887

הרינו להזמין את הציבור ליום עיון

מבוחו של עוֹד
 שיעור א"ה ביום שלישי ה' בכסלו תשע"ט (13.11.2018)
 בפרכז קהילתי "מקור חיים" באולם עמרים רח' בן שלום 25 נתניה בנושא:

חינוך לערכים

16:30 - התכנסות ותפילת מנחה

17:00 - הרב **יוסף בן בסן** הי"ו - מרצה בכיר
 :הערה לראש שנים

17:45 - הרב **שבתי סבתו** הי"ו
 ראש ישיבת נתיבות יוסף פספה ירוח,
 :אחריות וכוונות

18:30 - הרב **רצון ערוסי** הי"ו
 רב העיר קרית אנו וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל
 :הערה על נטע בתוכנית

*תפילת ערבית
 אולם פסחא | פסחאות נפרדים לנשים | כיבוד קל

על יד בול, מרחשון, מרח שון, מרח חשון, חשון | הרב צפניה ערוסי שליט"א - רב ומו"צ במודיעין

בכל המקורות הקדומים כאמור מופיע רק השם מרחשון. ולעולם לא תמצא בשם המקוצר חשון. ואין ספק שחלוקת המילה ל"מר" ו"חשון" והשמטת "מר" היא מתקופה מאוחרת. ב. אדרבה, במגילת תענית מנו בחודש זה שני ימים טובים (שאנו כיום לא חוגגים אותם כי ברבות הזמן איבדו את משמעותם) ואם כן במה חטא חודש זה שהדביקו לו "מר" בראשו. ואדרבה חודש אב המוכר כחודש של צרות רבות לעם ישראל לא הוסיפו את הכינוי "מר" על אף שקבעו חז"ל "משנכנס אב ממעטים בשמחה". לכן תמוה שהיו שהלכו דרוק יותר ונמנעו מנישואים בחודש זה כי מולו רע "מר", ובראי שעותם נוצרה מאי הבנה נכונה בשם החודש, וכבר פוסקי זמננו כתבו לא לחוש למנהג זה.

אם כבר כותבים או אומרים בשמו המלא של החודש מן הראוי לקרוא את שם החודש בהגייה נכונה: מַרְחֶשֶׁן כדרך הגיית יהודי תימן. ואולי כנגון או אמרו: "שבשתא כיון דעל-על". ובהלצה "גם מפיהם של תינוקות של בית רבן ניתן לשמוע שחודש מרחשון הוא חודש מר כי אין בו אפילו יום אחד של פגרה מלימודים". לכן כמה יפים הם חרוזי המשורר יהודה אלחריזי בשבחו של חודש זה: "חודש מרחשון יפה וטוב, והוא במיני מעדנים דשן ורטוב".

לכו אל יוסף אשר אמר לכם תעשו | **הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל**

ב. האם בזמנינו יש להקפיד לאכול דוקא בשר הנקרא "בשר חלק" מכיון ששמעתי שהבשר "החלק" הנמצא בשוק אינו "ממש חלק" ע"פ ההלכה?

בתורה מראש
טל צדוק

תשובה:

א. מותר לך לקבל שכר לימוד כי אתה מלמד הפיסוק של הסוגיא, ודומה הדבר לשכר פיסוק מעמים בלימוד המקרא.

ב. בענין הבשר לדעתי יש לקנות שחיטה ספרדית חלק. אין בו שום פקפוק.

כד'
יוסף קאפח

לכבוד מורנו ורבנו,

א. הנני תלמיד בישיבת ההסדר "מעלות יעקב" זו השנה הרביעית. מתארגנת קבוצת בחורים מהישיבה שתלמד בעיקר תלמוד חברה צעירים בני כיתות ט'-יב'. עקב היותי כפוף למסגרת צבאית איני יכול לעסוק בעבודות מודמנות אחרות אלא בעבודה זו שכן הדבר נעשה באישור ראש הישיבה. אני זקוק לכסף, מכיון שאיני רוצה להיות סמוך על כספם של הורי לכל דבר, הן לקנית ספרי קודש והן לצרכים אישיים אחרים לכן שאלתי היא: האם מותר לי בפרט לקבל תמורה כספית בעבור הדבר, ובכלל, האם מותר למורה המלמד מקצועות קודש לקבל תמורה כספית בעבור עיסוקו?

שו"ת מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

מותר אתר מורשת

ש. במידה ויש שני מועמדים לראשות עיר כלשהי, אחד דתי ואחד חילוני,

והמועמד החילוני נראה ראוי יותר לניהול העיר מצד קורות חייו, ניסיון אישי, כישרורים והתרשמות אישית שלי.

האם במקרה כזה יש חיוב או אפילו הידור להצביע דוקא למועמד הדתי? או שהעקרון אומר להצביע למי שהבוחר סבור שהוא הראוי ביותר?

ת. לכתחילה בוודאי יש לבחור את המועמד הרי ראוי לניהול תקין של העיר, אולם חובה לבוא עמו בדברים, לפני הבחירות כדי להבטיח את הצרכים הדתיים של בני העיר. ואם אין הסכם עמו בעניינים אלו, יש לבחור במועמד הדתי, אף שאולי הוא פחות ראוי באופן כללי.

ש. מכיוון שדעתך מאוד חשובה לי ואני מאוד נהנה

בבחרתי נכנסתי להתפלל בשבת בראשית בא' מבתי הכנסת ליהוד"ת

אשר ברובה צעירים ומהשרידים מעט זקנים. בשבת זו כידוע מברכים ומכריזים על החודש הבעל"ט. בשעת ההכרזה החזן אמר ראש חודש "חשון", מיד א' הזקנים שישב לצדי הפטיר "מַרְחָ שָׁנָן", החזן שם לב לליחשוש, ואמר: מה אמרת? השבתי במקום הזקן שישב בשקט, הוא אומר: "מַרְחָ שָׁנָן", החזן מיד תיקן ואמר: מר חשון, והזקן שוב אמר: "מַרְחָ שָׁנָן", והפעם החזן הצעיר הרים קולו: מהו רצוה? והזקן לא השיבו, ושוב אמרת: הוא אומר במקום מר חשון, "מַרְחָ שָׁנָן", החזן המצוברח אמר: אתה רוצה "מַרְחָ שָׁנָן", שהיה "מַרְחָ שָׁנָן", ביג דיל. לאחר התפילה פנה החזן אלי, מה זה משנה או מעכב חשון או מר חשון או מרח שון. הזקנים הללו יותר מידי דקדקנים!! ענית, תראה האמת שבמקרה זה לא מעכב, כי כל ברכת החודש והכרזת החודש אינה אלא מנהג בין אם יאמרוה או לא יאמרוה, תמיד החודש יהיה בזמנו כפי שנקבע בלוח. אולם תזכור כבר אמר החכם מכל אדם: "שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אבך", והרבה יש בשמירת מבטא אבות, בפרט למי שבודק במקורות יווכח כי הביטוי הנפוץ מר

חשון אין לו מקור ומשובש.

בתורה אכן לא מופיע שמות לחודשים. ונקבע ביציאת מצרים שהחודש הראשון כראש לחודשים (ניסן - חודש האביב), ומשם ואילך החודשים נכתנו בשם הסידורי החודש השני, השלישי וכו'. ובנביאים חודש זה כונה בשם "ירח בול" (מ"א ו'א, כמו שתשרי בשם "ירח האתנים" ואיר בשם "חודש יו" ולמשמעויות ירח בול ע"ש במפרשים ובירושלמי ר"ה פ"א ה"ב). כך ששמות החודשים המצויים כיום תשרי, חשון כסלו וכו' עלו עמהם מבבל כפי שאמרו חז"ל.

ובמקורות חז"ל במשנה ובתוספתא ובתלמוד וכך בדברי רבינו הרמב"ם, כונה חודש זה בשם מרחשון, כדוגמא, במשנה תענית א, ג: "בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים". ואכן שם החודש מרחשון מורכב משתי מילים, שמונח בשפה הבבלית הקדומה-אכדית "ירח שמיני". ובני תימן מבטאים "מַרְחָ שָׁנָן".

וכבר עמד לנכון בארוכה רבי רחמים שר שלום (דעת, מכללת הרצוג) על "המצאת" פירושים שונים ומשונים ושגויים שניתנו לשם חודש זה ושאלן להם בסיס ועיקר. ושאלנו נכון ששם החודש העיקרי הוא חשון ונוסף לו "מר" בשל היותו חודש רע ומר שאין בו יו"ט (כדברי התורה) משתי סיבות: א.